

Společně ve škole: další kroky ve vzdělávání Romů v České republice

14. a 15. listopadu 2017 – Schebkův palác, Politických vězňů 7, Praha

Program konference

Od přelomového rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, který uznal diskriminaci romských dětí při jejich zařazování do zvláštních škol, uplynulo deset let. Tři roky také minuly od doby, kdy Evropská unie začala poukazovat na nedostatečné podmínky pro inkluzivní vzdělávání v České republice.

Konference, která je organizována Open Society Justice Initiative a Nadací Open Society Fund Praha, se zaměří na kroky, které musí Česká republika učinit, aby splňovala své povinnosti vůči právu Evropské unie a také požadavkům Evropské úmluvy o lidských právech.

Na konferenci vystoupí zástupci a zástupkyně státních institucí České republiky, učitelské veřejnosti, rodičů, Evropské unie, Rady Evropy, velvyslanectví a občanské společnosti. Účastníci a účastnice během konference zhodnotí dosavadní změny. Také se budou věnovat dalším krokům, které by stát a občanská společnost mohly udělat, aby se naplnily přísliby rovných šancí ve vzdělávání, jež vyplývají z rozsudku *D. H. a ostatní proti České republice*.

úterý 14. listopadu 2017, 16:00 – 19:00

16:00 – 17:00 Uvítací občerstvení

17:00 – 19:00 Zahájení konference

Úvodní slovo

Robert Basch, výkonný ředitel, Nadace Open Society Fund Praha

Hlavní projevy: Inkluzivní vzdělávání, demokracie a rozsudek D. H.

- *Stanislav Štech, ministr, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*
- *Nils Muižnieks, komisař pro lidská práva, Rada Evropy (video)*
- *Věra Jourová, komisařka pro spravedlnost, spotřebitele a rovnost žen a mužů, Evropská komise (video)*

Diskuse: Boj proti diskriminaci romských dětí — úsilí pokračuje

- Moderátor: *Jim Goldston, výkonný ředitel, Open Society Justice Initiative*
- *David Beňák, náměstek ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, Úřad vlády*
- *Tomáš Zatloukal, ústřední školní inspektor, Česká školní inspekce*
- *Anna Šabatová, veřejná ochránkyně práv, Kancelář veřejného ochránce práv*
- *Vegar Andreassen, Charge d'affaires, Velvyslanectví Norského království v Praze*
- *Magdalena Karvayová, OSJI Fellow, organizátorka romských komunit, Awen Amenca*
- *Claudia Luciani, ředitelka, Demokratické vládnutí a anti-diskriminace, Rada Evropy*

Po zahájení konference jste všichni zváni na večerní recepci.

středa 15. listopadu 2017, 8:45 – 16:00

Druhý den konference dá prostor pro diskusi rodičů, vzdělávacích expertů, zástupců státních úřadů, škol a občanské společnosti. Cílem je zhodnotit dosažený pokrok v inkluzivním vzdělávání v České republice, nedávné reformy ve školství, ale také přetrvávající bariéry ve vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

8:45 – 9:30 Snídaně

9:30 – 9:40 Úvodní slovo

Marie Gottfriedová, ředitelka, Základní škola Trmice

9:40 – 11:10 Dopolední diskusní panely

i. Proměna a odpovědnost školy: jsou rodiče hnací silou pro inkluzivní vzdělávání?

S jakými překážkami se potýkají romští rodiče a rodiče dětí s postižením v současném vzdělávacím systému? Do jaké míry dostávají děti se speciálními vzdělávacími potřebami další podporu garantovanou inkluzivní reformou? Mohou se rodiče zapojit do změn vzdělávacího systému a využívají svých možností? Jaká je jejich role při proměně školy a při dosahování její odpovědnosti? Panel nabídne prostor sdružením i rodičům, kteří budou moci sdílet svůj pohled na naplňování nových podpůrných opatření. Budeme také mluvit o doporučeních pro ministerstvo školství, aby dokázalo zajistit smysluplnou změnu pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

- Moderátorka: *Klára Laurenčíková, předsedkyně, Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání*
- *Pavla Baxová, ředitelka, Rytmus*
- *Tomáš Hečko, rodič, Rodiče za inkluzi*
- *Žaneta Mirgova, předsedkyně, Asociace romských rodičů*

ii. Jít příkladem: jaká je role ředitelů a učitelů při podpoře inkluzivního vzdělávání?

Co znamená inkluzivní vzdělávání a co s sebou přináší? Jinak řečeno, co potřebují ředitelé a učitelé k tomu, aby zavedli inkluzivní výuku? Jakou podporu dostávají v současnosti ze strany ministerstva školství, aby mohli zavádět inkluzivní reformu do praxe? V tomto panelu představíme současnou situaci v České republice a uvedeme příklady dobré praxe ze škol, které poskytují rovné příležitosti v přístupu ke vzdělávání romských dětí a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

- Moderátorka: *Lenka Felcmanová, místopředsedkyně, Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání*
- *María Vieites Casado, projektová manažerka, Step4SEAS, CREA-UB*
- *Karel Bárta, pedagog, bývalý ředitel, Základní škola Turnov – Žižkova ulice*
- *Jiří Slepíčka, ředitel, Základní škola Ostrava – Michálkovice*

iii. Human Rights Law Implementation Project (HRLIP) Workshop: Implementace rozsudku D. H. a ostatní proti České republice

Human Rights Law Implementation Project (HRLIP) je srovnávací výzkumný projekt (2015–18), který sleduje reakce devíti států v Evropě (Belgie, Česká republika, Gruzie), Africe (Burkina Faso, Kamerun a Zambie) a Americe (Kanada, Kolumbie a Guatemala) na vybrané rozsudky a rozhodnutí (i) regionálních soudů a komisí a (ii) vybraných monitorovacích orgánů OSN.

Workshop HRLIP usiluje o zhodnocení dopadu rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) a Výboru ministrů Rady Evropy na změny ve vzdělávání romských žáků v České republice. Konkrétně se jedná o případ D. H. a ostatní proti České republice a také o rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy, odpovědného za dohled nad naplňováním rozsudku. Cílem je prozkoumat, jaká opatření nebo indikátory úspěchů mohou být identifikovány, aby mohl Výbor ministrů usoudit, kdy Česká republika zcela naplnila rozsudek ESLP, a případ D. H. a ostatní uzavřít.

- Moderátorka: *Alice Donald, výzkumnice HRLIP, School of Law, Middlesex University London*
- *Kateřina Valachová, poslankyně, bývalá ministryně školství, Poslanecká sněmovna Parlamentu*
- *Vít Alexander Schorm, vládní zmocněnec pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti*
- *Magdalena Karvayová, OSJI Fellow, organizátorka romských komunit, Awen Amenca*
- *Michal Zálešák, právník, Evropské centrum pro práva Romů*

11:10 – 11:30 Přestávka na kávu

11:30 – 12:30 Plenární zasedání

Zavádění vzdělávacích reforem: výzvy a vyhlídky pro inkluzivní vzdělávání

V letech 2015 a 2016 vláda České republiky prosadila několik klíčových reforem vzdělávání, konkrétně podpůrná opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami (inkluzivní reforma), povinný rok mateřské školy pro všechny pětileté děti a zrušení vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením. V tomto panelu budou představeny výzkumy k dopadům inkluzivní reformy, které byly podpořeny a realizovány Nadací OSF, Open Society Justice Initiative, Českou odbornou společností pro inkluzivní vzdělávání a Českomoravským odborovým svazem pracovníků ve školství. Bude také představena tematická zpráva České školní inspekce ke společnému vzdělávání.

- Moderátorka: *Lucie Plešková, manažerka programu, Nadace OSF*
- *Jana Straková, výzkumnice, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova*
- *Dana Moree, výzkumnice, Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova*
- *Ondřej Andrys, zástupce ústředního školního inspektora, Česká školní inspekce*
- *Klára Laurenčíková, předsedkyně, Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání*

12:30 – 13:30 Oběd

13:30 – 15:00 Odpolední diskusní panely

i. Data o rovných příležitostech a zapojení komunit

Etnicky členěná data nám ukazují, že romští žáci jsou ve srovnání se svými ne-romskými spolužáky neúměrně zařazováni do speciálního školství. Tato data sloužila jako klíčový důkaz v rozsudku D. H. a ostatní proti České republice a jsou nadále zcela zásadní pro sledování jeho naplňování. Česká republika jako součást naplňování rozsudku již pátým rokem sbírá data o počtech romských žáků v základních školách (běžných a speciálních), a to za použití metody identifikace třetí osobou, kdy etnicitu pro potřeby sběru určují ředitelé a učitelé. Diskusní panel se zaměří na současnou podobu sběru dat a na možnosti ho zlepšit. Konkrétně se panel bude věnovat možnostem přejít od metody identifikace třetí osobou k metodě sebe-identifikace, a to prostřednictvím zvyšování povědomí o smyslu sběru dat a jeho důležité roli při řešení nerovného přístupu ke vzdělávání mezi Romy a učiteli.

- Moderátorka: *Julia Harrington Reddy, vedoucí oddělení Rovnosti a inkluze, Open Society Justice Initiative*
- *Marie Gottfriedová, ředitelka, Základní škola Trmice*
- *Václav Jelen, ředitel, Odbor školské statistiky, analýz a informační strategie, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*
- *Nihan Köseleci, výzkumnice, UNESCO*
- *Miroslav Klempar, OSJI Fellow, organizátor romských komunit, Awen Amenca*

ii. **Vyhlídky a výzvy povinné předškolní docházky**

Novelou školského zákona byl od září 2017 zaveden povinný poslední rok předškolní docházky v mateřských školách. Vzhledem k tomu, že výzkumy prokazují pozitivní vliv předškolního vzdělávání na celkový vývoj dítěte a úspěšnost v dalším vzdělávání, jedná se velmi důležitou reformu. Toto opatření však bude efektivní pouze za předpokladu, že se vláda zaváže navyšovat počty a kapacity předškolních zařízení v celé republice. Nedostatek míst v mateřských školách v kombinaci s přípustným zproštěním od této povinnosti v případě, že rodiče zvolí domácí vzdělávání svého dítěte, však dávají prostor obavám, že romští rodiče budou volit (či budou tlačeni k volbě) domácího vzdělávání pro své děti. To by mohlo mít za následek další diskriminaci romských dětí. Panelisté se budou zabývat legislativními bariérami či praktickými překážkami, které mohou bránit účasti romských dětí na povinném předškolním vzdělávání.

- Moderátorka: *Lucie Plešková, manažerka programu, Nadace OSF*
- *Aneta Suchá, asistentka pedagoga, Vzájemné soužití*
- *Jana Vinterová, ministerský rada, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*
- *Lenka Anežková, ředitelka, MŠ Požární, Ostrava*
- *Zuzana Ramajzlová, projektová manažerka, Člověk v tísni*

iii. **Jak na segregované romské školy**

V České republice aktuálně existuje více než 80 segregovaných škol, ve kterých romské děti tvoří více než polovinu žáků. Navzdory tomu, že se jedná o náročné a politicky nepopulární téma, rozhodli se zástupci některých obcí problematikou desegregace škol zabývat. Cílem panelu je představení specifických případů konkrétních škol a sdílení zkušeností a dobré praxe mezi účastníky. Během panelu budou mimo jiné diskutovány následující otázky: Jaké jsou klíčové nástroje, které mají k dispozici obce a státní instituce, aby se se segregací vypořádaly? Koho všeho je třeba oslovit a zapojit do diskuse při hledání řešení? Jak zapojit rodiče z majority i minority?

- Moderátor: *Štěpán Drahokoupil, advokační pracovník, Nadace OSF*
- *Petr Zábajník, místostarosta, Ostrava-Poruba*
- *Lada Červeňáková, pedagožka, SŠ prof. Zdeňka Matějčka*
- *Vlado Rafael, ředitel, eduRoma*

15:00 – 15:15 Přestávka na kávu

15:15 – 15:45: Závěrečné poznámky

Shirley Pouget, advokační pracovnice, Open Society Justice Initiative
Štěpán Drahokoupil, advokační pracovník, Nadace OSF